

DOSSIER DEL PROFESSORAT

CALBÓ I LA FAMÍLIA

La família és el primer nucli afectiu i social de l'infant.

Actualment passam d'un model familiar patriarcal a nous models d'entendre i viure les relacions familiars, i és que no hi ha dues famílies iguals.

En una visió més contemporània i oberta, s'entén la diversitat familiar com la possibilitat que coexisteixin en la societat famílies de característiques i dimensions diferents (progenitors, procedència dels fills —biològics, adoptats—, nivell socioeconòmic, etc.).

Aquesta diversitat d'estructures familiars han contribuït a modificar el concepte clàssic de família, així com el repartiment de funcions i rols dins el nucli familiar.

La família actual és rica i plural, i es caracteritza pel compromís dels seus membres de viure junts i de compartir uns vincles afectius entre totes les persones que la integren.

A l'hora de treballar el concepte de família a l'aula, la clau no és tant descriure i etiquetar cada una de les diferents famílies de cada alumne perquè se senti identificat en un o altre model, sinó parlar de la família en uns termes que incloguin totes les possibilitats, diferències, similituds... que fan que una família sigui feliç.

A través d'aquesta activitat **"Calbó i la família"**, el Museu de Menorca proposa treballar el concepte d'unitat familiar a través del retrat que va realitzar el pintor Pasqual Calbó cap a finals del segle XVIII, moment en què Menorca viu un creixement econòmic i cultural remarcable.

El reconegut pintor maonès, format a l'estranger, formà part d'una generació d'artistes, intel·lectuals i científics menorquins que van contribuir a formar un moment cultural únic a l'illa.

A través dels seus retrats, Calbó il·lustra la burgesia menorquina, però també realitza retrats dels seus éssers estimats, de la seva família.

Amb l'anàlisi del retrat familiar exposat al Museu, es poden explicar els vincles familiars, les emocions i sentiments a través de l'expressió facial o, fins i tot, la gestió emocional.

Pasqual Calbó pinta aquest retrat després de deu anys fora de Menorca, i en el seu retorn, fruit de l'enyorança d'estar tant de temps enfora de la seva família, inicia un seguit de retrats del seu germà, mare, nebodes, etc.

Aquest retrobament sentimental amb la seva família es tradueix en uns retrats delicats, íntims i propers.

I és a través de l'observació detallada i didàctica d'aquest retrat que es dona peu a reflexionar sobre el concepte de família i els vincles afectius associats.

Continguts

- El cos humà. Identificació i representació de la pròpia imatge
- La representació de l'esquema corporal
- Reconeixement de la identitat i característiques dels altres, acceptant-les i valorant-les positivament
- Identificació, comprensió i expressió dels propis sentiments, emocions, vivències, interessos... respectant també els dels altres.
- La família com a primer grup social de pertinença
- Els vincles familiars: identificació, comprensió i expressió de vivències, sentiments, emocions... viscuts en el nucli familiar

- Participació, iniciativa, escolta activa i comprensió de les intencions comunicatives dels adults
- Expressió de sentiments, emocions, vivències, etc. a través del dibuix
- El nostre patrimoni històric i cultural
- Gaudiment de les possibilitats que ofereixen els museus. Valorar la importància dels museus com a espais on s'ensenya i s'aprèn l'herència cultural.
- Gaudir d'algunes obres més representatives dels artistes destacats de les Illes Balears. Gaudir d'algunes manifestacions artístiques significatives que formen part del patrimoni artístic i cultural.
- Creació d'obres senzilles amb tècniques mixtes segons un procés planificat

Vocabulari relacionat

- Menorca al segle XVIII
- Pasqual Calbó
- Artista
- Retrats
- Família
- Models familiars
- Expressió facial i corporal

Recursos per l'aula

- Llibre: Mary Hoffman [text]; Ros Asquitz [il·lustracions]. *El gran llibre de les famílies*. [Barcelona]: Intermón Oxfam, 2010
- Llibre: Mar Cerdà. *Familiari*. Barcelona: Comanegra, 2014
- Llibre: Alexandra Maxeiner [text]; Anke Kuhl [il·lustracions]. *En família!: sobre el fill de la nova xicota, del germà de l'exdona, del pare i altres parents*. Barcelona: Takatuka, 2011
www.familium.cat
www.museudemenorca.com/ca/inici
- Article "Any Calbó"
http://www.cime.es/WebEditor/Pagines/file/Ambit/CIM_Ambit_revistacultura_num44.pdf
- Article "A qui retratava el pintor Pasqual Calbó?"
<http://www.ime.cat/Documents/Documents/13589doc4.pdf>

Propostes per al treball a l'aula abans o després de la visita

Amb l'objectiu d'aprofitar al màxim la visita al Museu de Menorca, es proposa al professorat algunes idees o orientacions de treball previ que es pot desenvolupar a l'aula.

No es tracta de fer un treball en profunditat, sinó més bé d'introduir els conceptes que es treballaran durant l'activitat al museu.

Es facilitarà als mestres, mitjançant correu electrònic, un conjunt de fotografies de diferents unitats familiars que representen la realitat de la diversitat familiar que existeix des de fa anys a la societat.

Les imatges es poden presentar als alumnes sense cap informació prèvia sobre el tema o els personatges que hi surten. Una vegada observades les fotografies, es pot iniciar un debat sobre la temàtica de les imatges.

- Què podem veure en aquestes imatges?
- Qui són aquestes persones?
- Què tenen en comú?

Començar fent una pregunta més oberta pot afavorir que els alumnes facin hipòtesis i formulin intuïcions en relació amb objectes, situacions, gestos, etc., que puguin identificar a les fotografies. Per exemple: abraçades, besades, llar, ajudar-se, etc.

Una vegada s'hagi acordat que el tema comú de totes les fotografies és la família, es pot continuar intentant definir cada un dels personatges que apareixen als retrats.

- Qui és cada una de les persones que surt a cada imatge?
- Com sabem qui és qui? (com sabem qui és el pare o la mare, per exemple?)
- Com sabem que és la mare i no una tia o una amiga?
- S'assemblen físicament?

Demanarem als alumnes que reflexionin o argumentin sobre les seves impressions inicials, de manera que hagin d'examinar amb detall les imatges i que cerquin referències que exemplifiquin les seves hipòtesis.

- Totes les famílies estan formades pel mateix nombre de persones?
- Hi ha famílies més "grosses" que altres?
- Tots els membres de la família viuen dins la mateixa casa?
- Quines famílies coneixes diferents de la teva?

Es pot fer un recull de les diferents opinions sobre el concepte de família i sobre quins aspectes en comú tenen totes les famílies. La idea és fer un recull d'algunes idees generals sobre el concepte de família, de manera que cada alumne pugui sentir-se identificat amb el seu model familiar, però alhora també reconegui i respecti els altres models de família dels seus companys.

